

عدن دے باغ وے چلیے

کشاوڈ کنولجیت کور

(چرلویاں نغمماں)

عدن دے باغ وے چلیے!

عدن دے باغ وے چلیے

کشاول کنولجیت کور
(چونویاں نظماں)

ماں بولی ریسرچ سینٹر، لاہور

ADAN DE BAGH WAY CHALIYE!

by

Kishawal Kanwaljit Kaur

Transliteration

Muhammad Asif Raza

copyright © Kishawal Kanwaljit kaur

2016 1st Edition

Price:

Available at:

Maan Boli Research Center

Jamshed Plaza, Office No.15, Plot 100

Main Ferozepur Road, Icchra, Lahore

Sanjh Publication

Book Street, 46/2 Maznag Road, Lahore

Printer:

Published by:

MBRC

LAHOE PAKISTAN

اندر لا ساگر

جو نینوں برس نہ سکيا
اوہ ساگر ساڈے بھیت وے
اوہ لونا ساگر ڈیک کے
ساڈی قلم لکھیندی گیت وے
ایہہ نین کٹورے بھر جاندے
جد چھل اٹھے کھا ابال وے
ساڈی روح نوں چڑھدا جھل اے
جد لہراں دیون تال وے
اسیں بھر بھر پیتے قول جو
کرے پیاس نوں دون سوائی وے
ایہہ ساگر پیاسے دھروں ہی
نہ ٹھارن روح ترہائی وے
بھیوں پچھمبرٹے کھارے پانیاں
اسیں پیڑاں کری ٹکور وے
اندسے ایہناں پانیاں
سانوں اندروں دتا کھور وے

دس کیہ کراں ؟
ان گنت 'پونے اتھرو'
بن کے اک بوند سیاہی دی
میری قلم دے
ہوٹھیں جاگدے نیں
تاں
کجھ کُو اکھر
تیراناں بن
وچھ جانڈے نیں کاغذ دی ہک 'تے !
تے ..... تے
'سپورن' ہو یا اکو اتھرو
چھلک کے نیوں باہر
مٹا دیندا اکھراں دے اس میل نوں !

عشق عبادت دا رلا جد توں ہو گیا
تھلاں دی ریت دا ہر کن سندھوری ہو گیا

اوہ ڈب کے وی تر گئے عشق دا ساگر
قطرہ قطرہ جھناں دا شرمندہ ہو گیا

اسدے پانیاں 'نچ مچی ایہہ کپی کھلیلی
لگدی کوئی پھٹ ہجر دے بہہ کنڈھے دھو گیا

وہم ہے کہ شہر رویا اسدی موت 'تے
کون جانے اس بہانے کون کسنوں رو گیا

لے بدلاں دی اوٹ کھیڈن چن تارے لکنیچی
پر بدل کسنوں لبھدا لبھدا رو پیا

عشق عبادت دا رلا جد توں ہو گیا
تھلاں دی ریت دا ہر کن سندھوری ہو گیا

چل عدن دے باغ وے چلیے

چل عدن دے باغ وے چلیے
جتھے تیرے میرے رشتے نوں
لوڑ پوے نہ کھرن دی

چل عقلاں نوں لانبھے رکھیے
چل پروچناں دی دھوڑ پو کھیے

چل آدم حوا دی جُونے پئیے
کون ہے تھاوا، کون نتھاوا کون

تان ہے ، کون نتانا
کون ہے اوٹاتے کون نیوٹا
کون ہے اعلیٰ ، کون ہے ادنیٰ
چل ایس بحث توں مکتی پائیے

چل عدن دے باغ وے چلیے
چل کوئی سانجھی تانگھ ہسرجیے
چل اس تانگھ 'نچ کھیوے ہوئے

چل عدن دے باغ وے چلیے
چل عقلاں نوں لانسجھے رکھیے
چل پروچناں دی دھوڑ پوکھیے

جند ملوک نوں سو سو جھیرے
پیڑاں ملھے من دے ویڑھے

چوہیں کونٹیں سوگی 'داواں
کتھوں لہھیے خوشیاں کھیڑے

ہجراں دی ہے رات لسیری
وصلوں پہلاں لکھ بکھیڑے

دور وسیندا پیڑ دا سانجھی
پیڑاں ڈھک ڈھک بیٹھن نیڑے

ساہاں دے وچ چیس گھلی اے
اے زخم ایہہ کاہتوں چیرے

روحاں تخت ہزارے بھٹکن
پنجر لے گئے کملے کھیڑے

ورھیاں توں سی پھٹ سنبجالے
جد وی چھیڑے توں ہی چھیڑے

بند بوہے توں ویکھیں پچھ کے
میری روح دے کنے گیڑے

نت پچھیندے سرمی کوئے
کتھوں نیں ایہہ درد سہیڑے

جاں میں وقتوں کھنچی اڑیا
جاں توں نہیوں اکتے بوہے بھیڑے

انج ہی ہے نہ !!!؟!

بہت فرق ہوندا
"چاہن" تے "چنن" وچ
توں مینوں چاہیا نہیں
چنیا ہے محض!
اپنے چاواں
وچاراں
سنسکاراں
تے
ماپنڈا دے سانچے لئی!
توں ڈھال لینا چاہندا ایس مینوں
اس سانچے 'چ پا
اپنی لوڑ
تے چاہت انوسار!
...تے میری ہوند
میرے آپے

تے تیرے بنائے سانچے درمیان
بھٹک رہی ہے !!!

ساؤن مہینہ سون نہ دیوے

پل پل عمر ایہہ گھٹدی جاوے
توں کیوں پیا کریدیں اڑیاں وے
ساؤن مہینہ سون نہ دیوے
ساڈے نیناں لائیاں جھڑیاں وے
چیتڑ وی ایہہ چاواں سکھنا
ساڈے چت نوں چین نہ آوے
ایہہ وسا کھی تیرے باجھوں
ساڈے من نوں رتا نہ بھاوے
راہ تیرے نوں تکدیاں اکھیاں
اج وی اتھے کھڑیاں وے
ساؤن مہینہ سون نہ دے...
جیٹھ ہاڑھ دیاں دھپاں سانوں
کھل دے وانگوں بھنیاں وے
پیر ملوک تھلاں وچ سڑدے
پر نہ مکنا راہاں سنیاں وے

شہر بھمبور دے راہاں اتے
 کنیاں سسیاں سڑیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے....
 ساؤن چھراٹا اگ پیا لاوے
 دل ساڈے دے ویہڑے وے
 بھادوں وی سانوں یاد کراوے
 توں لاگوں لارے جہڑے وے
 وصل تیرے دیاں یاداں سمجھے
 ہک ساڈی وچ جڑیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے....

ائو دی رُت آساں والی
 ساڈی آس نوں بور نہ آیا
 کتک وی آکھڑا بروہیں
 تیرے آؤن دا دن نہ آیا
 میل تیرے دیاں آساں سجنا
 ہنجو آں دے وچ ہڑھیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے....

مگھر دی رت سوہنی اڑیا
 تیرے آؤن دے بھرم سجاوے
 پوہ ماگھ دی رتے سچنا
 کنج کوئی چت پرچاوے
 لمبیاں، کالیاں، سنیاں راتاں
 برہا دی سولی چڑھیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے...
 پکھگن ماہ وی ماہی باجھوں
 من 'تے چھری چلاوے
 لنگھ گئے سال مہینے سچنا
 ساڈی جند کملائی جاوے
 مک گئے چاء نماں ساڈے
 نہ مکیاں برہن گھڑیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے.....
 پل پل عمر ایہہ گھٹدی جاوے
 توں کیوں پیا کریدیں اڑیاں وے
 ساؤن مہینہ سون نہ دیوے

انج کیوں

ساگر دی تڑپھ
کہ پھر اٹھے کوئی لہر
لہر پھر تڑپھے
ساگر وچ سماؤن نوں
لوچے اوہ
کہ مٹدی رہاں عمر بھر
ہر پل لوواں جنم
ہر پل مٹاں
تے پورا ہووے سمرپن
لہر در لہر
اچھلدا رہے ساگر !!

حرف قصیدہ

رات دی چادر
حرف قصیدہ
قلم کڑی دے لیکھیں دے...
حرف پروندی
پیڑاں چمڑی
کھیوی ہوندی ویکھیں دے...
پھل نظماں دے
لٹ لٹ بلدے
ٹھہری رات نوں سیکیں دے...

کھچ کھچ توڑاں
من دے بیڑے
تیرے آؤن جھلکھے دے

چندن روحاں
ناگ ولیندے
دس کیہ ملدے بھیکھی وے

چڑھے صلیباں
انج دا ملنا
وچ توں کلیں میکھیں وے.....
رات دی چادر
حرف قصیدہ
قلم کڑی دے لیکھیں ویں

ونج

چل روحاں دا ونج وے کریئے..
چل جسمان نوں پاسے دھریئے..

موئے عمر دے ورھیاں تائیں
چل اگن حوالے کریئے...

ساہاں دی اک مولیٰ کتھے
عمران دا ایہہ بوہیا بھریئے...

چل اک دُوجے دے کول وے اڑیا
اپنی پیڑنوں گروی کریئے...

ہنجو آں نال ایہہ لکھی عبارت
روح اپنی نال پڑیئے...

چل اک سانجھی منت منگئے
ایسی اک عبادت کریئے...

چل روحاں دا ونج وے کریئے
چل جسماں نوں پاسے دھریئے...

سر (سرور) لبریز محبت سنگ اوہ
اوہدی ورلا ہی تھاہ پاوے...
ایسا ہے اوہ جو گڑا نی اڑیو
در آوے تاں جو گن کر جاوے.....
اوہ بول کوئی بولے سہج سہج
قلم میری نوں کملی کر جاوے...
جد برہا دی چرکھڑی میں ڈاہواں
تند وصل دی ملکڑے پا جاوے...
نی اوہ جوگی من دی چپ ورگا
بن بولیاں الکھ جگا جاوے.....
نی میں تاں لپ کو رشناں منگیاں
اوہ تلی تے سورج دھر جاوے....

رت ہنال دی کوسی دھپ وانگوں
نی اوہ زخماں نوں سہلا جاوے....

بدلوٹی

اوہ ورہدی رہی

بن بدلوٹی

تے

مٹاؤندی رہی

مارو تھل دی ہک تے

پئیاں سلوٹاں

....

اچنچیت

ہو گیا سمندر اوہ تھل

تے سما گئی

اوہ بدلوٹی

سمندر دی ہک 'تج'...

ساڈی چپ نے ...

ساڈی چپ نے بول جو بولیا
توں پڑھ نیناں دے نال وے ...
تیرے بلھوں نہ سو بھدے بول کسیلڑے
تیرا پیار ہی ساڈی ڈھال وے ...
توں نال تاں زندگی مولدی
تیرے باجھوں جیونا محال وے
رنگ تلی 'تے دھر گوں رترّا
میں نکاں چاواں نال وے
ساڈے من دی دیہلی مہک اٹھی
توں ترونکیا سدھراں نال وے
ساتھوں کہہ نہ ہووے ریکھ جو دل دی
ساڈی چپ دے وچوں بھال وے
جند چر کھڑی کون گھماوندا
کس گنڈھی ساہاں دی مال وے

چل کوئی ایسی مولی کتھے
جو بنھے سمیں دی چال وے
چل کائنات دی بکل وچوں
رگ بھریئے سرتے تال وے
ساڈی چپ نے بول جو بولیا
توں پڑھ نیناں دے نال وے

پاپا.....!!

چروکئی سانجھ آئی ساں جو گھر دی نکر 'بچپن دی پوٹلی
تیرے تر جان 'تے بابل ! اوہ وی روئی ہے میرے نال نال
پھل تتلی دی بات پاؤندیاں توں کیتا جو کنڈیاں دا ذکر
اندس دی کوئی پیڑ اسدی ، رہندی ہے اج وی میرے نال نال
بھلاویں اکھراں دی جاچ سکھدے سکھدے ، سکھی جو جاچ تیتھوں
قلم سوئی دا دھاگہ بن کے ، اج وی ہے نبھدی میرے نال نال
محبوب مرد دے چہرے چوں لبھدی ہاں میں عکس تیرا
لگدا من دی بالڑی اوہ تردی ہے میرے نال نال
وگل 'بچ رہندیاں وی دیکھدے سندے نہیں 'اوہ' من دی پیڑ
دور دیش 'بچ ہو کے وی رہندی ہے تیری پرچھائی میرے نال نال

وقت دا اک ٹوٹا

کون کہندا کہ
وقت دی کنی پھڑنی ہونی !!!?
میں سانجھیا ہے
وقت دا اک ٹوٹا
جو اج وی
شامل ہے میری ہوند 'بچ
اوہ پل
جس نوں میں جیویا ہے
جس نوں میں مانیا ہے
اوہ میتھوں
دکھ نہ ہونا چاہوے
میں اوہتوں دکھ نہ ہونا چاہواں
کون کھوہ سکدا میتھوں
سمیں دا اوہ پل

جو صرف میرا ہے ؟
میں اس پل دی کئی نوں
پھڑ بنھ لیا
اپنی ہوند نال !
اوہ پل جیوے گا
میرے نال میری ہوند رہن تیکر

عرضوئی

دھونی مائی میرے ، متھے دی کاکھ
نی میں چائن تائیں جانا
دے نی مائی مینوں ، چائن دیاں رشتاں
نی میں راہواں نوں رشتانا
لاہ نی مائی میرا ، جھوٹھ دا چولا
نی میں سچ و ہاجن جانا
گند نی مائی میرے ، سر دیاں میڈھیاں
نی اج سجنانے گھر آنا
بنھ نی مائی میرے ، تنگناں دا گانا
نی میں محرم جی پرچانا
بول نی مائی کوئی ، بول سلکھنا
نی سلجھے بھاداں دا تانا
لانی مائی کوئی ، بولاں دی مرہم
نی میں زخماں نوں سہلاؤنا
دے نی مائی مینوں ، کفن کوئی ایسا
نی میں یاداں نوں دفناؤنا !!

آس

چل زندگی نوں ناپے
تنلی وانگوں
پلاں چھناں نوں جیویئی
ورھیاں وانگر
اجالیاں بچ
ان گولے دیوے وانگر
آس نہ چھڈیئے ..
اسیں ہنیریاں بچ بلان گے
اپنی ہی لاٹ نال !
چل پنکرے بچ دے وانگوں
پھر توں چھویئے دھرتی نوں متھا
تاہیوں تاں بن پاواں گے
اوہ بوٹا
جس نے ساڈی ہوند سانجھنی !

توں جاں میں

اوہ ملدے اک دُوئے نوں

پیاس بن کے

بھکھ بن کے

...تے ملدے

اک دُوئے نوں بن کے سروت

بھکھ تے پیاس دا!

سامدھی جے پل

اکو دھرا تل

اکو ہوند

بھکھ پیاس سروت

کچھ وی وکھ نہ رہندا

پر....

بُجھ جاندی پیاس جد

مٹ جاندی بھکھ جد

دوویں سروت

ویا کل ہوا اٹھدے
اپنی اپنی "ہوند" لئی!

پر یتیم !

توں بچھدیں
" توں نظم کنج سرج لیندی ایں؟ "
تاں جی کردا
تینوں آکھاں
اس رچن پر کریا 'چ
توں وی تاں ہوندا ایں میرے نال !
تے
میں نظم نہیں
سگوں
نظم سرج لیندی اے سانوں !
اندر کھولدے
بھاواں دے سمندر نوں رڑک
میں لہجہدی ہاں شبد موتی
تاں توں
اپنی جھولی پھیلا
سمیٹ لیدا ایں سارے !

نظم توں وی ارے
شیداں توں وی ارے
ہوندا جو
دروت بھاواں تے شیداں وچلا مون
اسیں اکٹھے ماندے ہاں
اس مون دا سنگیت !!
خاموشی دی زبان
دروت بھاواں نوں سرجدی ہے جو
موک رہ کے
تیرے باجھوں کون پڑھ سکدا ہے؟
تیرے باجھوں کون سن سکدا؟

محبتی پلاں دی سرجنا

قدرت دے پاسارے بچ
جد وی وینہدی ہاں میں
ہوندی کوئی سرجنا
تاں چا پدے
'محبتی پلاں' بچ ہوندی ہے
اتھاہ سرجن شکتی !
اپنی محبت
جد سنواد کردی ہے
تاں اسیں وارو واری
رباب بندے ہاں...
تیرے سنگیت مئی ہنگارے نال
میرا ہر شب
نظم بن جاندا ہے
...تے تیرا ہر شب
نظم لئی بچ بن

سما جاندا ہے
میرے ذہن بچ
تیرے اُچرے ہر بول بچ جادو
کہ من دی رباب
چھیڑے سراں نوں
تے تیرے ہنگاریاں دی سر
ادھیڑ دی جائے
پرت در پرت
میرے من دیاں گنڈھاں
ساڈے 'محبتی پلاں' 'اچوں نکلی
ہر نظم ہر کتھا
اپنیاں رگاں بچ
سانجھ لوے گی
ساڈی محبت دا پسارا ..

عورت تے تتلی

تتلی دے پنکھ
کیوں نے اپنے کو مل بھلاں!?!
کیوں جو
ایہناں بچ جذب نیں
عورت دیاں اچھاواں!
من دی درگاہوں
منگیاں دعاواں!
ایہدے رنگاں بچ گھلے نیں
عورت دے خواب!
دیکھ تاں صحیح
اڈاری تے پہرہ ہے
ادکھ خنجر اں دا!
پر
اسدی اڈن دی تانگھ دیکھ
جاپدے

عورت مکتی دا گیت گاؤنا لوچدی ہے...

اچھاواں.

دعاواں

تے خواہاں دی

تعبیر لوچدی ہے...

ٹھہر گاہ

اندر دے شور توں بھیانک
کوئی شور نہیں ہوندا...

باہری چپ توں خطرناک
کوئی چپ نہیں ہوندا...

نرالم رہ کے دی
کد ہو سکدا کوئی
مکت اس شور توں !!

اس چپ
تے شور دے درمیان
کوئی 'ٹھہر گاہ' ہوئی تاں دسیں !

سانجھیاں پیڑاں

اوہ کپوشت افریکی پیچی...

اوہ سہمیا سیریائی بال
تے خوفزدہ فرانسسی معصوم...

اوہ دھوا نکھیا مزدور...

اوہ ”ریڈ لائٹ ایریے“ اچ
مسکراہٹاں دے مکھوٹے اچ لکیاں
انت پیڑاں...

اوہ روٹی دی بھال بچ
گاچیا بچپن...

دھرتی دے مترئے پت جیہا
جیون لنگھاؤندے شرنا تھی...

'سانجھیاں پیڑاں' سنگ پروتے
کنے اکو جسے نے سبھ !!؟؟!!

زہری رت دا پھیلاء

پھیل رہا ہے 'زہری رت'
منگھتا دیاں
کٹیاں پھٹیاں رگاں وچ
دوڑ رہا ہے نرنتر
سرحدی ریکھاواں وچ
وہ رہیا ہے
پوری اور جاناں
جس نال
جگائے جا سکدے نیں بلب
نیویارک جاں بوسٹن وچ
جس نال جگگاسکدے
وشتنگٹن دا 'وائیٹ ہاؤس'

جس نال
بالے جا سکدے نے بھانپڑ

کدے وی...کتے وی
دھرم
آستھا
جاں آدرش دے
چھوٹے توں چھوٹے پھلنتے وچ...
اک پل ہی کافی ہے
اس رت نوں 'ایٹم' بن لئی...

اس رت دے ایٹم بن نال
الوپ نہیں ہون گے
'لکڑ بکھے'
'بھیڑیے'
تے 'گھڑیاں'!
ہرے بھرے رہن گے
'ایکٹس' تے 'تھوہر'!

اس زہری رت دی لپیٹ 'بچ'
جد وی آئیگا

'چچھاؤندا بوٹ' آئیگا!

'مہکاؤندا گلاب' آئیگا!

وزیر دی صلاح

تعیّنات کر دیو
بھاری فورس ایٹھے
جھتھے ہجوم نوں
شبداں،
تقریراں
تے جن سنگھرش دا
پاٹھ پڑھایا جاندا ہووے!
جھتھے
بودھکتا
تے انقلاب دی
گونج پیندی ہووے!

قلماں والیاں لئی
نظم ہُن محض
ہیر تے رانجھے دا رومانس

جاں دکھاں دا
انت ہین ورلاپ نہیں رہی
ایہہ بندی جا رہی ہے
جگ پلٹی لئی
حصہ پاؤن دا
خطرناک ہتھیار!

ایہہ خطرہ بن
لگی ہے منڈراؤن
سیاست دے اوہناں ٹھکانیاں 'تے
جتھے

گھڑیاں جانڈیاں نے
جنس موہ نوں
کچلن دیاں پالیسیاں

ایہہ کویتا ہن
ستا دی دکھدی رگ نال وی
ٹکراؤن لگی اے

سمیں سر کجھ کرو
نہیں تاں ایہہ سمجھو
عوام نوں
چیتنا دا جاگ
لاؤن لگی ہے

ایہہ عام آدمی دے
کھنڈر ہوئے
پنیاں دے بلے وچوں
لہ رہی ہے
پنیاں نوں ملہ کر دین والے
طوفاناں دا نشان !

بہت سوکھی اے اسدی شناخت
دیکھن وچ بہت سہج
سگیت مئی
تے کلا تمک
تردی ہے

نتانیاں ول تھوڑھا جھک کے
ستیاں نوں ہلوندی ہے
جاگدیاں نوں
انگل پھڑنال توردی ہے

اس لئی
کویاں، چنتکاں
جاگ رہے تے لڑ رہے
عام لوکاں نوں
کسے طرحاں
سواکے رکھن دی مہم
تیز کر دیوو!

ہو سکے تاں
شراب دیاں بھٹھیاں
چٹے دے غیر قانونی اڈیاں نوں
پوری طرحاں مکت کر دیوو!
چنگا ہووے

جے سبھے 'نعمتاں'
ایہناں دے نام کر دیوو!
ستے منور نجاناں،
نگن پر درشناں
تے اشلیل فلماں نوں
اندھا دھند
اپنی رفتار چلن دیوو...

سنک دے اس اوکھے سمیں وچ
گبھرو آں تے ٹیاراں نوں
اس کویتا دے پر بھاوتوں
وروا رکھو
سنوید نشیل ٹھکانیاں توں دور
چیتنا دے جاگ توں سکھنے

تد تک اوہناں نوں
حقیقتوں سکھنے
اتہاس وچ الجھائی رکھو

بے سرے تے بے پیر
مدعیاں نوں لٹکائی رکھو
ایہی ہے کہ بس
منزل ول نوں جاندے
راہاں توں بھٹکائی رکھو

ایہہ نظماں ہن محض
'واہ واہ' دی محتاج نہیں رہی
تھاڈے سنماناں نوں
ٹھکراؤنا وی جان گئی ہے

دھرم کالج

کیہ کرو گے پچھ کے
کہ

بنی ہاں میں
شام کور توں شکینا

جاں
شکینا توں شام کور؟

کیہ فرق پیندا؟

بس نہیں بھلدا میں
کہ

’اوہ‘ جس درندے نیں
میرا نہ مکرن کیتا سی
اوہدے اک ہتھ جی سی

لہو نال

لتھ پتھ برچھا

تے...

تے دو جے ہتھ نال

اس نے مینوں

’لیراں دی گڈی‘ وانگ

موڈھے چک لیا سی !

مینوں نہیں پتہ

اوہ کیہڑے ’دھرم‘ دا

رہنما سی ؟

مینوں تاں

اوپدیاں اکھاں ج

بھگھے بھیڑیے جیہا

کھورو دسیا سی بس !

نہیں سمجھ سکی سی میں

کہ

’کیہ‘ ویر سی

تے ’کیوں‘ ویر سی اسدا

میرے ماں باپ تے
بھائیاں دے دھرم نال!؟
(جیہناں نوں اسنے اکو ساہ وڈھ سٹیا سی)
تے مینوں ....

مینوں
سانجھ لیا سی
'ضروری سامان' دی طرحاں!

بنا کے مینوں
شکینا توں شام کور
جاں
شام کور توں شکینا
کر لیا سی اسنے
اپنے رب دی نظر وچ
کیہڑا 'دھرم کاج' سمپن !!!!!

دھرتی ماں

بہت مست چال
گھم رہی سی دھرتی
اپنی دھری دو آ لے

خمار سی اس نوں
کہ پورے برہمنڈ وچ
اسدے ہی حصے آیا
نکے وڈے جیواں نوں
اپنی گودی 'چ کھڈاؤنا!

اس دے ہی کلاوے 'چ
اٹھکھیلیاں کر دے
شو کدے دریا
اوہدی ککھوں ہی
لیندے جنم
ایہہ ہریاول دے انبار!

پر ان ایہہ
اپنی سہمی سہمی
کیوں جا پے!?!؟

لگدے
اسنوں علم ہو گیا
کہ
اوہ نچ رہی ہے
برود دے ڈھیر 'تے
بس گھم رہی ہے
مسائل دی نوک 'تے
تے..

انسانیت نامیں شے نے
نوج لیا ہے جویں
اسدا سارا تن بدن

ہن اندر تک کھوکھلا

اسدا وجود
کدے وی سکدا ڈمگا -

سہمی سہمی دھرتی ماں
چنتت ہے کہ
کپت ہوئے
کچھ لالچی پتاں دی
'امٹ بھکھ' دا بھلاں
کیہ ہوئے گا حیلہ !!?!

پیا سے پانیاں دی داستان

چنگا ہے کہ
ہن نہ ہی کریئے
چشمیاں جھے
دلاں دی،
دریاواں جھے
جنون دی
تے جھیلاں ورگے
مناں دی گل !

چشمے ہن چشمے نہیں رہے
دھندلا گئے نیں
وقت دی دھند نال !

دریا ہن
وہندے نہیں

محض رینگدے نے
سراں دی طرحاں
اوہناں چوں نیلی نہیں
سر مئی بھاء ماردی اے !

جھیلاں دی ڈونگھان
اسلوٹے پئی لیندی اے
اسدے پانیاں بچ
خاموشی نہیں
بس بے مطلب جہی
ہل چل رہندی اے !

ہن پانی ہی
پیاسا ہو گیا
نہیں بجھدی اُس توں
ساڈی پیاس
نہیں سنج ہوندی اس توں
پیاسی دھرت !

ہُن کھوہ ہی سانوں
پیاسا بن کے ملدا ہے!
بوتلاں سچ قید پانی
پیاس نہیں بجھاؤندے ..
سائجھاں دے پیراں 'سچ'
تلکھن ضرور کر دیندے نے!
پگڈنڈیاں تے ترن والے

پگڈنڈیاں تے ترن والیاں نون

اکثر سہنی پیندی
کنڈیاں دی چھن..
تے تن دی اوڈنی نون
چھنی کر چھڈ دیاں
من گھڑت اصولاں دیاں سولاں

پر جد
کھیوی ہوئی روح دا سرور
جھلکدا اوہناں دے نینیں

تاں
ایہناں کنڈیاں تے سولاں دے
مونہہ کھنڈے ہو جانڈے...

عدالت جاری ہے ...

گھروں جو تُردا ہے
سوالاں دی پنڈ
موڈھیاں تے رکھ کے
روز پرط آؤندا اوہ
سکیاں اکھاں وچ
ان سلجھے سوال لے کے -

گھرتوں عدالت تک دا راہ
ہُن اسنوں بہت چھوٹا لگدا
بس
وڈے تاں اوہ سوال لگدے
جیہناں دے جواب لئی
عمر دا اک وڈا حصہ
ایہناں راہاں نے کھا لیا!

اوہ اکثر سوچدا،
”کیہ ایہہ بیمار نیاں تنتر
دے سکے گا میرے سوالاں دے جواب
میرے جیوندے جی؟“

پر کہندے نیں
رولاناہ پاؤ،
'عدالت جاری ہے'

بھاویں
مر گئے نیں کئی فریادی
وک گئے نے سبھ گواہ
پر عدالت جاری ہے!

ایتھے بولن تے ہے پابندی
ٹھنڈے ساہاں دی واری ہے
بس
ساہ لے سکدے ہو تسیں

پر اس وچ بغاوت نہ ہووے
عدالت جاری ہے !!!

وستو دا کلچر

اے نادان!
سمجھ ذرا
اس نگر 'ج' وسدے
بہتے لوک
'اندروں' نہیں
'بلھاں' 'چوں بولدے نے!

ایہناں دے بولاں 'ج' ہے
روحاں دی عبادت

پر
اکھاں نال ایہہ کردے ہر دم
جسماں دی پر کرما!

وستاں دی بولی کردے کردے
'روہہین' ہوئے وپاری

روحان، بھاواں
تے جسمان دا وی
مل لاؤندے نے !

ایہناں لئی
تن منڈی
من منڈی
ایہناں دیاں کھوپڑیاں اندر
بس 'منڈی' دا خاکہ !

دلاں والی گل دی ایہہ
کھلی اڈاؤندے !
کلا وچوں سچ نہیں لبھدے ایہہ
کلانوں محض
'اٹیجنا' دا وسیلہ بناؤندے !

اے نادان !
کدے ایہناں دیبلاں چوں

کرے بولاں نوں سچ نہ سمجھ بیٹھیں !

ایہہ اکھیاں 'سچ آئے' پانی، دا
ناں نہیں جاندے !!!

حیوانیت

اٹھکھیلیاں دی عمرے
توتلی زبان دی
سنگھی گھٹے جانا...

سر خداں، دھرماں جے
وڈے شہداں دا
چھوٹے چھوٹے چاواں نوں لتاڑ دینا...

لکن میٹھی کھیڈن دی عمرے
خونی کھیڈ کھیڈنا...

من دیاں معصوم پرتاں دا
خوفناک درشاں نال
ولوندھرے جانا...

مسکھتا دی پر بھاشا دا
چیتھڑے چیتھڑے ہو کے کھنڈ جانا ...

وشو پنڈ دے اک گھر چ
لگی اک اتے
سارے پنڈ دا
سسری وانگوں سوں جانا ...

دسو ایہہ ورتارا
کیٹھے کھاتے پائیے؟
دھرم
کارتا
خونخورتا
پشوپنا
تے جاں پھر
وشو یکن دے اس دور دی
انسانیت دے کھاتے !!!؟؟؟

قیمت

کدے توں روویں
کہ احساساں دی
قیمت نہیں کوئی
تے کدے تیری اکھ بھر آوے
'آلو پیاز' دی قیمت سن کے

.....

جھلیا!
اے تاں اوہ وکت آؤنا
جدوں تیتھوں
رو وی نہیں ہونا..

کیوں جو
سنیا

اک وقت آؤنا

جد

اتھرو ہی ہونے

’سبھ توں مہنگا‘

ان پنگرے بیج دی کہانی

ان پنگرے بیج

بے شک

رکھ بن نہیں مولدے

نہیں بندے چھاں

اپنے بیجن والے لئی

پر

دھرتی دی ہک چوں

نہیں مٹدی اوہناں دی ہوند!

نہیں بھاویں اوہ ثابت ثبوتے

پر

اوہناں دی ہوند دا

اک کزکا ماتر

سامبھیا جاندا

ماں مٹی دی بکل بیج!

اے بیچ داتیا!
کدے نہ سوچیں
تیرے بیچ بیچ دی
ہوند مٹ گئی!

کینوس

ہو کے جد مدعی دے ساہاں توں لہے ہو جاون
احساس دل وچ پنپن تے کھوہ جاون

شاعراں دی سلھ گوچرا پانی وی بچا نہ
دل جد مارو تھل دے وانگراں ہو جاون

احساساں دا سوکاتے رشتیاں دی تلھکن
اس طرحاں دے حادثے وی اکثر ہی ہو جاون

دلاں دے بھید جو بندے نے کدے نیہہ رشتے دی
اوہیو بھید کیوں پھر جھکھڑاں ورگے ہو جاون

زندگی دے کینوس اتے کنج بنے تصویر کوئی
رنگ ہی جد خود گرگٹ وانگلوں ہو جاون

سازشاں بھریا جنگل

وطن تیرا وی معصوم
وطن میرا وی معصوم

اوہی زمین
اوہی امبر
اوہی ہوا
اوہی پانی
تے اوہی پرندے

پھر کتھوں اگ آیا ایہہ
سازشاں نال بھریا جنگل !!!

وچتر بھاشا

خاموش ہوندیاں نے اکھٹاں
خاموش ہوندی اے دیوے دی لوء
خاموش ہوندی اے
خوشبو پھلاں دی
خاموش ہوندی اے قلم وی

پر
بہت کجھ کہہ جاندیاں نیں
خاموش اکھاں
دیوے دی لوء
خوشبو تے قلم

آؤ!
سکھ سمجھ لینے
آپاں وی
ایہہ 'وچتر بھاشا'

متے کچھ رہ جاوے
ان سُنیا تے ان کہیا !

ان داتا دا حال

مہاں نگر دے واسیو!
کیہ تسیں جاندے ہو
تھاڈی تھالی 'ج پئی
روٹی دی گاتھا؟

کھیتاں توں تھاڈے گھر تک
کیویں اپڑی
ایہہ گرم تے نرم برکی؟
کون جان سکدا
اس مزدور توں ودھ
جس نے تھکے تن
تے ٹٹے من نال
اکثر پرت جانا
اپنے گھر بھگھے پیٹ!!

اس روٹی دے
ہوند بچ آؤن تک
مٹ جاندی ہے
کنے ہی مٹی جا یاں دی ہوند!

خود کشیاں اوہناں دی ہونی!
عمر بھر قرضے دی پنڈ ڈھوندے
قرض مکت ہون لئی
مٹی نال مٹی ہندے جو
مٹا لیندے نے اپنی ہوند!

تے اکثر ہی .....
جد روٹی کھان وکت
ایہناں دے گھریں
خמוש چھتاں دے ہیٹھ
چھڑ جاند ا ہے
قرضے دا ذکر
تاں

روٹی دی اک برکی وی
ہو جاندی ہے محال !
ایہہ ہے میرے ان داتا دا حال !!!
ایہہ ہے میرے ان داتا دا حال !!!

سبحن جی

سبحن جی !
چل دُھپ دا اک ٹوٹا بنیے
ہمس بھرے کمریاں اندر
جھات ماریئے
جھیتاں وچوں ...

چل بیئے
اک جگنوں آپاں
بناں سیک دے
نگھا نگھا چانن ونڈیئے !

جاں بیئے اک تتلی آپاں
اک پھل دا چمن
جادے دیئے دو جے تائیں !

آونڈیئے سجن جیو
مہکاں،
پریت
تے چانن
نہ کوئی ہووے جسدا
حد کنارہ !

لکھ مالی تے لکھ پھرے
روک سکن نہ
ساڈی لے تے تال !
چل سجن جی !
ادھل چلیے
حد بندھناں توں پار !!!!!

بے معنی شبید

جنم دن
ناکرن
گریہہ پر ویش
بے معانی نے اس لئی
ایہہ سارے شبید
جو اکثر پے جاندهے نے اسدهے کنیں
دهناڈهاں دهے بوٹ پالش کردیاں !
اس لئی تاں
معنی رکدهے نیں اوہ شبید
جو پکھلے ورھے
اسدهے باپ نے کہے سن ،
"ہن توں چھ ورھیاں دا ہو چلیں
ضروری ہے کہ
توں ہلا ہتھ پیر
پیٹ بھرن دا حیلہ کرن لئی |"
... تے اگلے ہی دن

بٹھا گیا سی اسنوں اس چونک 'بج
پھڑا کے اوہدے ہتھال 'بج
روزی روٹی دے سادھن
برش تے پالش !

بوٹ پالش کردیاں
اوہ چھوہندا کنے ہی پیر
پر اسدے حصے
کوئی اسیس نہ آئی
مخت دا عوض وی
ملیا خیرات دی طرحاں
جتیاں دی دھوڑ صاف کردیاں
دھوڑ 'بج رل گیا
اوہدا بچپن

انج ہی بس
'ہوا سبھیتا' دا
ہر ورتارا

ہوا بن
لنگھدا رہنا اس کولوں
تے انج ہی لنگھدا رہنا
اسدا ہر جنم دن

جنم دن کسے نہیں مناؤنا اسدا جنم دن
ناکرن سدا "چھوٹو" آکھ ہی بلاؤنا سبھ نے
گریہہ پرویش بے گھریاں دے کدے گریہہ پرویش نہیں ہوندے

بے معنی نے اس لئی
جنم دن ،
ناکرن
تے گریہہ پرویش جے شبد !

مسیحا

کدوں تک
کردے رہاں گے اسیں
انتظار اس مسیحا دا
جو انہروں اتر آریگا
تے کھولیگا
ساڈی مکتی دے کواڑ!

نیا پورن سماج دی
سرجنالی
پہلاں سرجنا پینا خود نوں
آؤنا پینا
'سپین دنیاں' توں باہر!

آدھونک ہون لئی
براڈاں دی لوڑ نہیں
دیسی پہراوے 'بچ دی

ہو سکرے ہاں اسیں آدھونک !

آؤ لایئے

ذہن توں

غلامی دی پرط !

ادھ کجے جھنڈ 'بج

مست ہو

شراباں پی

مناؤنا 'ویک اینڈ'

آدھونکتا نہیں !

آؤ !

کریئے سوچ نوں اجوکی

جو دیکھدی ہے

پچھم، دے

ہر ورتارے 'بج

وڈپن !

نہیں جت ہونا ہن
موڈھیاں تے شیر کھدوا کے
پنجابی شیر ہون دا خطاب !

نشیاں نال
کھوکھلے ہوئے تن توں
نہیں پینیاں
ہن کبڈیاں !
...تے نہیں آؤنا
کسے مسیجے
ساڈی سار لین !

آؤ چیرے !
اس لبھاوئی دھند نوں
تے سر جن لئی
نواں سماج
پہلاں سر جیئے خود نوں !

ساویں رُت

دوویں ہی حالات
تپدے تکھڑ دُپہرے
تے تِخ ٹھنڈیاں راتاں
ناخوشگوار نیں
ملوک تتلی لئی

اے مالی !
تیرے باغ 'بچ
ساویں رُت کد آئیگی !!؟!

شبد دا جادو

تُوں لکھیا سی
رات دے سیاح پنے 'تے
جگنوں ورگا
اک ٹمٹماؤندا شبد!

ہنسیرے نوں چیر دیاں کرناں
دور تک پسر گتیاں
بند کپاٹ کھلدے گئے
اپنے اپنے!

پیراں وچ پئیاں بیڑیاں
کھلھن لگیاں
ہتھاں نوں جو ملیا سی
سراپ بجھ جان دا
اوہ تانگھ اٹھے
آزاد ہوئے جیون دے

پنیاں نوں پلٹن لئی !

چیتنا 'تے پئی
دھند دی چادر
ہوئی الوپ
من دی بیگانگی
دور ہندی جا پے
تیری قلم دا چانن
میرے دھر اندر پسریا
ہنسیر مٹا گیا !

میں ہن پٹنی پلنگھ
تیرے روشن کیتے راہاں 'تے
تے
ط کرنا ہے
یگاں دا فاصلہ ...

وقت اپنا ہی ہووے گا

تھوڑھا چر ٹھہر!
اپنے حصے دی دھپ
ناں لوا لین دے!
اچے سرڑ نال
نویاں لیکاں اگھاڑ لواں
اپنیاں گھس چکیاں
تلیاں اتے!

کجھ وکت لگے گا
پر آئیگا اک وقت
جد
تیری پگ
تے میری چنی نوں
کسے جھکھڑ دا ڈر نہیں ہونا!

پھر بھاویں

کیسو آں دے بدل بنا لویں
چروکنی بیٹھا رہیں
آگوش دے ویڑھے
پھیر وقت اپنا ہی ہووے گا!

وقت تاں لگدا ہی ہے
مڑھکے نوں موتی روپ ہون لئی!!!

سکون

انگلیار ورساؤندے موسماں بچ
بچ ہو گئیاں بھاوناداں
مک گئیاں سنویدناواں -

نایاب ہوندا جا رہیا
شبد ”انسانیت“ ...

کسے اک دھرم،
جاتی،
نسل دا خاتمہ
دوسرے لئی بن گیا
'دھرم کاج'!

کر کے اچھے کاج
تے اپنے ویڑھے 'بچ
مناؤنا جشن

نہن دندا ہے سکون
منکھی جمے 'بج شیطان نون !!

خورے...

ہواواں،

پرندے

عجب جہی دہشت 'چج'!

سوچدے:

حداں سرحداں رہت

کنا سوہنا

کنا وشال سی

ساڈا گھر!

پوری دھرتی ساڈی سی

اسیں کدے وی..کتے وی

پردیسی نہیں ساں!

شرنارتھی نہیں ساں!

ایہہ کون ہے

منکھ نامی شے؟

ایہہ تاں سانوں وی سددی ہے

عجیب جسے ناواں نال !!
'پرواسی پنچھی' .... 'سازشی ہواواں'

حداں رہت اس دھرت نوں
کنجھ ولوندر دتا
کہ اپنے ورگیاں نوں ہی
شرنار تھی دسرے نے

چل نی ہوا!
اچھو پلے جسے گھول دے
ساجھاں دا سنگیت اس فزاں 'بج
چلو وے پرندیو!
گا دیو کوئی گیت محبت والڑا
خورے ایہہ 'منکھ' وی
ہو جاوے ہواواں جیہا
پرندیاں جیہا!

دھپ ورگی گل

اوہ کہندے نیں،
" اج سانوں دھپ ورگی کوئی گل سنا!"

پر
میرے گھر دے اسمان توں تاں
اج سورج غیر حاضر ہے!
کوئی چڑی
چبکی نہیں!
پھل ہٹکے نہیں!
دوپہر وی دھندلی جا پدی ہے!
پھر بھلاں
میں اوہناں نوں
دھپ ورگی گل کیوں سناواں!?!?

سمیں دی موت

کدے کدے تاں
ہو جانندی ہے لازمی
موت سمیں دی وی
بے شک کوئی نہیں چاہندا
کہ سماں مک جاوے !
بھلاں ایہہ وی کسے نوں تھیاؤندا ہے !
ایہہ تاں چلدا رہندا ہے
بے لحاظ ہو کے !
پر پھر وی ہے لازمی
موت سمیں دی !
ادوں جدوں
خوشگوار موسماں دی اڈیک ہووے
تے ورتمان دے چلھیاں 'بچ
آدمی صرف دھکھدا ہی نہیں
سگوں بھانیڑ بن کے بل رہیا ہووے
ادوں جدوں

پیراں تلے صرف ریت نہیں '
 لاواں وہ رہا ہووے
 پھر ہو ہی جاندی ہے موت سمیں دی وی
 کسے خوشگوار موسم دی اڈیک 'بچ
 تاں جو
 ایہناں دھکھدے موسماں
 تے اوہناں خوشگوار موسماں وچلا فاصلہ
 صفر ہو جاوے .....!!
 توں تے میں
 توں کل کل کردا آبشار
 میں سہج وگدی ندی !!
 تیرے پانیاں 'بچ تر تھلی
 میرے پانیاں 'بچ سہجتا !!
 تے وکھ !
 میری گود دی وشالتا
 کہ
 تیرے پانیاں نوں وی
 سہج کر دیوے

تے توں سمٹ جاویں
سارے دا سارا
میری گودا بچ!

ہوند

تتلیاں 'بچ رنگ نیں
پھلاں دی بدولت
تے
پھل کھڑ دے نیں
تتلیاں دے کارن!
پھر بھلاں
کنج ممکن ہے
تیری میری ہوند
اک دو جے بناں !?!?!?

پر م پر اپتی

مل مل کے نظماں دا وٹنا
من میرے دی دیہی نھاتی
مہک و ہونے پھل نے مانی
مانتے بھنورے دی جھاتی

جہاں دی میں کالکھ دھوتی
پریتاں دا اج چائن ہويا
میں اج نرچھل ہاسہ ہسیا
اج جد میرا آپا مویا

میراناں بندے اکھراں نون میں
اوہدے ہتھوں کردے مکیا
رہی ور جے ہتھیاں نون میں
اپنے سرول اٹھدے مکیا

میں موئی میرا آپا مویا

میں جد اوہدے نینی جھاکى
جند جیہی اک شے نوں پیتا
اک دو جے دے بنکے ساتی

تیرے پیار دا میگھ

تیرے پیار دا میگھ وے کیہا ورہیا
پیاسی ریت وی جل تھل ہوئی

سجنا وے تیری مہک اولڑی
بن کستوری میرے ساہاں وچ سموئی

چوہیں کوٹیں بکھر گیا وے سجنا
پریت تیری دا چانن بھاویں پھراں لکوئی

میتھوں پہلاں تیرے ہو ٹھیں اپڑ جاوے
دل میرے وچ ہندی جو ار جوئی

جند میری 'چوں میں مک چلی اڑیا
جس پل توں ایہہ تیرے ناویں ہوئی

سجڻ جي ميڻ ، ميڻ ٺهيو ره گئي
اڪ "ميڻ" جنمي ، اڪ "ميڻ" موئي

تيرے پيار دا ميگھ وے کيها ورهيا
پيا سي ريت وي جل تھل هوئي

دھند بھریا راہ

اندر دی دھر تہہ تک

اڀڙن واسطے

خود ہی تہہ کرنا پینا

سوچاں دیاں الجھناں دا

دھند بھریا راہ

اس سفر اتے چلدیاں

رستیاں دی ریت دا علم

اس قدر ہو رہا

کہ جا پدا

پیراں دیاں تکیاں 'بچ

"اکھٹاں دے اگ" جان ورگا

کجھ واپر گیا ہے!